

Växjö – Europas första Moderna Trästad

Med hållbarhet som grund i byggande

Växjö kommuns miljö- och klimatarbete är välkänt, såväl nationellt som internationellt. Fokus för det strategiska miljöarbetet är huvudsakligen att minska de fossila koldioxidutsläppen. Växjös miljö och hållbarhetsarbete handlar om att se varje insats på miljöområdet som delar av en större helhet. Träbyggande i Växjö, med sina väl dokumenterade klimatfördelar, är en del av denna helhet.

Att verka för att hela byggprocessen ska uppvisa låga klimatutsläpp handlar om att etablera en ny helhetssyn – ett livscykelperspektiv – där hänsyn tas hela vägen från resursutvinning, tillverkning, brukande till rivning och avfallshantering av byggnader och bostäder. Det räcker inte med lägre energiprestanda i våra färdigbyggda hus om vi inte också skapar en klimatoptimerad produktion. En satsning på modernt träbyggande ligger alltså helt i linje med Växjös strategiska miljöarbete och Växjös arbete med Agenda 2030.

Traditionella träbaserade byggsystem är sedan generationer naturligt för oss. Nu är det framförallt systemfördelar som är tyngre skäl för fortsatt satsning. Det handlar om att förnya byggandet genom en industriell rationell repetitiv produktion med högre kvalitet, klimatoptimerat byggande och boende, kortare byggtider med minskade störningar för intilliggande bebyggelse och trafik, samt åstadkomma ett bättre inomhusklimat i bostäder och byggnader.

Mer träbyggande leder också till fler byggaktörer och ökad konkurrens. Det leder till lägre kostnads- och prisutveckling för planering, byggande och boende. Ett synnerligen välkommet inslag, när vi under lång tid haft svag produktivitet utveckling och byggpriser som stiger väsentligt mer än andra industrisektorer. Det pressar dessutom andra byggmetoder och byggmaterialsystem att bli mer miljövänliga.

Inte bara en miljöfråga

Huvudanledningen till användningen av trä ligger alltså i hållbarhet, materialet såsom icke-fossilt, cirkulärt, förnybart och att trä binder koldioxid under byggnadens livslängd. Det finns naturligtvis fler skäl till varför Växjö väljer användning av trä vid träbyggnation. Här nedan följer några av dem.

Objektivt

- Lätt material som är enkelt att bearbeta, laga och transportera
- Möjliggör påbyggnader på befintlig bebyggelse eller byggnation där markförhållande kräver lätthet
- Tillverkning med hög precision och möjligheter till upprepningseffekter
- Industriell produktion för att det leder till effektivare logistik- och byggprocesser, ökad resurseffektivitet och färre byggfel, samt skapar nya typer av arbetstillfällen på landsbygden.
- Lokal råvara där trädets alla beståndsdelar används och skapar arbetstillfällen och ger produktion av en mängd olika trävaror, liksom produktion av energi (el, värme och kyla)
- Utvecklar befintligt näringsliv och skapar förutsättningar för nya företag/produkter/innovationer, fler aktörer och lokala etableringar
- Skapar spjutspetsforskning

Subjektivt

- Kan användas för att reducera ljud/buller
- Kan leda till bättre hälsa och ökat välbefinnande
- Uppfattas av många som varmt och mjukt att beröra och doftar gott
- Uppfattas av många som vackert och kan ge attraktivare levnadsmiljöer

Växjö en stad med engagemang och god arkitektur

En sammanvägning av funktion, brukbarhet, hushållning med naturresurser, god gestaltning, för ändamålet anpassad teknik och kostnadseffektivitet resulterar i god arkitektur. Enligt regeringens proposition, *Politik för gestaltad livsmiljö*, överlämnad till regeringen 2018-02-22, har god arkitektur, form och design lång livslängd. God arkitektur, enligt propositionen, är också fråga om en hög social medvetenhet, att den utvecklas med insikt om människors behov av en god livsmiljö och vilja att vara med och påverka.

För att god arkitektur ska kunna förverkligas fordras engagemang, samsyn och ett bra samarbete mellan arkitekt, byggherre, entreprenör och det civila samhället. Engagemanget i träbyggnation skapar gemensam plattform, en samsyn och ett bra samarbete. Träbyggandet i Växjö blir alltså en väg till engagemanget. Växjös träbyggande ger därmed också förutsättningarna för och grunden till god arkitektur.

Utgångspunkt

Utgångspunkten för *Träbyggnadsstrategi 2018* (Växjö - Europas första moderna trästad) är de erfarenheter som gjorts genom strategin *Mer trä i byggandet 2005* och *Växjö – Den moderna trästaden 2013*, båda antagna av kommunfullmäktige under respektive år.

Strategin ska följa andra beslutsdokument, målbeskrivningar och program. Trähusbyggandet ska ses som en del i målet om ett fossilfritt Växjö 2030, antaget av kommunfullmäktige 2014, liksom Energiplanen, antagen 2016 om effektiv energianvändning.

Den är också en del i den *Regionala strategin för den trärelaterade näringen i Småland* som antagits av tre regionförbund 2012 och är nära förknippat med VinnVäxt-projektet Smart Housing Småland.

Den ska också klargöra definitioner, mål, mätmetoder, samt interna roller och ansvar.

Denna strategi ska ses som ett första steg mot en mer teknik- och materialneutral byggnadsstrategi. Den ska också ses som ett första steg mot en mer klimatorienterad byggnadsstrategi.

Stimulans för ökad träanvändning

Strategin ska öka användning av trä i byggandet för de kommunala bolagen, men även stimulera de privata aktörerna till mer byggande i trä. Grundprincipen är att strategin ska öka användandet av trä där det är möjligt och lämpligt att ersätta mer ändliga material.

Definition, mål och indikatorer

Definition

En byggnad är en träbyggnad när den bärande stommen till huvuddelen utgörs av träbaserat material.

Allmänna mål:

- Ett fossilbränslefritt Växjö (Växjö kommuns miljöprogram, antaget av KF 2014)
  - Vi ska sluta använda fossila bränslen
  - Vi ska använda energi effektivt
- *Regional strategi för den trärelaterade näringen i Småland* (antaget av de tre regionförbunden 2012)
  - Småland är 2020 en ledande träregion i Europa

Träbyggnadsmål:

Grundprincipen är att Växjö kommunkoncern ska pröva trä i alla kommunala lokaler och bostäder, samt i de kommunala utomhus- och inomhusmiljöer som byggs. Växjö kommunkoncerns målsättning att öka träbyggnandet ska huvudsakligen ske genom att:

- Till 2020 ska 50 procent av all nybyggnation vara träbaserad. Det ses som positivt om någon form av redovisning av klimatpåverkan kan inkluderas redan innan 2020
- Från 2020 ska 50 procent av all nybyggnation vara träbaserad och ska även inkludera någon form av redovisning av klimatpåverkan (klimatdeklaration)
- Från 2022 ska prioritet ges till nybyggnation med minst klimatpåverkan från stomme och bärande delar (genom användning av LCA/EPD¹, eller liknande)
- Från 2025 ska prioritet ges till nybyggnation med minst klimatpåverkan från hela byggnationen (genom användning av LCA/EPD, eller liknande)

Målet ovan mäts genom att räkna årets färdigställda nyproducerade hus och byggnader, byggprojekt, med trästomme genom totalt antal färdigställda nyproducerade hus och byggnader under året. Med byggprojekt åsyftas inte paviljonger, miljöhus, renoveringar, medan tillbyggnader och påbyggnader kan räknas in. Syftet är alltså att öka användningen av trä, men även lära och utvecklas genom varje nytt projekt i trä. Andelen träbyggnader ska öka över åren och mäts som en trendförändring. Sålunda sammanställs statistiken för varje års träbyggnation och aggregeras över tidsperioden fram till 2020. Preciseringar av målen ovan kommer senare att ske i Växjö kommuns Energiplan och Hållbarhetsprogram.

Interna mått och indikatorer:

Utöver målen, och för en tydligare bild av relationen mellan användningen av trä och andra byggmaterial, ska även följande mätas:

- *Total omfattning (i yta) av träbyggnationen i kommunkoncernen* - Färdigställd yta (för bostäder i BOA/för lokaler i BRA²) i träbyggnader under året i kommunkoncernen/Total yta (BOA/BRA) färdigställda under året i kommunkoncernen
- *Påverkan på den privata byggmarknaden* - Beviljade startbesked för flerfamiljshus och byggnader med trästomme mäts som jämförelse med totalt antal startbesked för flerfamiljshus och lokaler.

Strategier kring hållbarhet, näringsliv och akademi/forskning för Växjö kommunkoncern

Den här strategin ska stödja Växjö kommuns hållbarhets- och klimatarbete, den forskning som främst bedrivs vid Linnéuniversitetet på området, samt stimulera och stödja näringslivets initiativ för att öka den industriella produktionen och skapa ett effektivare byggande.

- Växjö kommunkoncern ska pröva trä vid alla kommunala byggnationer.
- Växjö kommun ska föra ett aktivt markanvisningsarbete för att öka träbyggnandet.
- Växjö kommun ska långsiktigt följa upp träbyggnadsprojekten för öka kvalitet och lära av varandra inom koncernens bolag.
- Växjö kommunkoncern ska föra en aktiv dialog med forskare, arkitekter, byggherrar och entreprenörer för fortsatt utveckling av träbyggnandet.
- Växjö kommun ska vara aktiva i arbetet och delaktiga i nätverk kring god arkitektur, inte minst utifrån perspektivet industriell hustillverkning.
- Växjö kommun ska stimulera, stödja och utveckla näringslivet kring byggnation i trä.
- Växjö kommun ska stärka Linnéuniversitetet som träforsknings- och träkompetenscentrum.
- Växjö kommunkoncern ska öka kompetensen kring klimatberäkningar och klimatdeklarationer för att bättre kunna jämföra byggnader ur klimatperspektiv och bilda en särskild arbetsgrupp för detta.
- Växjö kommunkoncern ska undersöka möjligheterna till påbyggnader i trä i befintligt bestånd
- Växjö kommunkoncern ska följa forskningen kring trä och hälsa

- Växjö kommunkoncern ska stödja samverkan med akademi och näringsliv på de områden där kommunkoncernen ser sina största utmaningar.
- Växjö kommun ska vara aktiv i relevanta nätverk, på aktiviteter, konferenser och event som rör träbyggnation, samt vid studiebesök. Det senare i nära samverkan med besöksnäringen.
- Växjö ska stärka sin träbyggnadsposition och marknadsföra sig som modern trästad.
- Växjö kommun ska fullfölja och utöka det utpekade träbyggnationsområdet Välle Broar.
- Växjö kommun ska årligen dela ut ett träbyggnadspris.

Organisation, roller och ansvar

För att bibehålla och utveckla Växjös träbyggnadsengagemang och skapa kraft att genomföra träbyggnadsstrategin är det viktigt med ökad samordning, öppenhet, samt informations- och kunskapsspridning. Detta gäller både internt i den kommunala organisationen liksom externt. För detta har bland annat ett särskilt Råd för Samhällsbyggande inrättats.

Kommunchefen/VD för VKAB ansvarar för implementering och genomförande av denna strategi. Ansvar för dialog med byggherrar och entreprenörer, markanvisningar och markförsäljning, liksom ansvar för näringslivsutveckling kopplat till trähusbyggnader, ansvar för arkitektur- och gestaltungsfrågor kopplat till träbyggnation, samt ansvar för tillämpning av trä i kommunens tekniska infrastruktur delegeras till berörda förvaltningar och bolag.

Uppföljning och utvärdering

Uppföljningen av träbyggnadsstrategin görs årligen i Växjö kommunkoncerns styrmodell.

Kommunstyrelsen ansvarar för uppföljningen av målen i denna strategi.

Träbyggnadsstrategin antas av kommunfullmäktige.

---

¹ EPD (Environmental Product Declaration - Miljövarudeklaration) är ett system för att beskriva miljöegenskaper hos produkter och tjänster i ett livscykelperspektiv – en miljövarudeklaration. LCA (Life Cycle Assessment - Livscykelanalys) är en metod för att åstadkomma en helhetsbild av miljöpåverkan under en produkts hela livscykel.

² BOA är Boyta eller Boarea. Den yta av byggnaden som används för boende.
BRA är bruksarean. Bruksarean är alla våningsplans area och begränsas av de omslutande byggnadsdelarnas insida
BOA och BRA är standarder som används för att göra area och volymberäkningar i en byggnad.